

GENDEROVÁ ROVNOST V INSTITUCÍCH EVROPSKÉ UNIE: ZLEPŠUJE SE POZICE ŽEN V PARLAMENTU A KOMISI?

Adéla Gajdošíková

ZÁŘÍ 2024

EUROPEUM

Institut pro evropskou politiku EUROPEUM je neziskový, nepolitický a nezávislý think tank, který se zaměřuje na evropskou integraci a soudržnost. EUROPEUM přispívá k posilování demokracie, bezpečnosti, stability, svobody a solidarity napříč Evropou a aktivnímu vystupování České republiky v Evropské unii. EUROPEUM provádí původní výzkum, organizuje veřejné akce a vzdělávací aktivity a formuluje nové názory a doporučení ke zlepšení domácí a evropské politiky.

Spolufinancováno
Evropskou unií

Obsah

1. 50 % populace, ale jen 3 vedoucí pozice?.....	3
2. Evropský parlament vede Roberta Metsola, žen ale ubývá	4
3. Evropská komise: zaostává i přes Ursulu von der Leyen	7
4. Rovnost v ústavě, tři ženy ve vedení, reálná rovnost daleko?.....	10

1. 50 % populace, ale jen 3 vedoucí pozice?

Ženy tvoří 50 % populace, proto by měly být i takto zastoupeny v institucích Evropské unie. Je tomu ovšem tak?

Rovnost je základní hodnotou Evropské unie, proto je obsažena i v důležitých evropských smlouvách: ve Smlouvě o Evropské unii¹, ve Smlouvě o fungování Evropské unie² a také v Listině základních práv.³ Je v nich zdůrazňováno, že rovnost musí být zajištěna ve všech oblastech včetně finančního odměňování, a také nesmí být bráněno přijímání opatření, která se týkají stejného zastoupení obou pohlaví. Zakázán je také jakýkoliv typ diskriminace.⁴

I přesto, že členské státy Evropské unie v posledních letech zaznamenaly posun k genderové vyváženosti, stále mají nedostatky. Můžeme je pozorovat například právě v platové nerovnosti, nedostatečném zastoupení žen ve vedoucích pozicích firem, ale také v nedostatečném zastoupení v evropských institucích, včetně vedoucích pozic.

Evropská unie se tomuto snaží předcházet přijetím různých právních předpisů o rovném zacházení, začleňováním genderového hlediska do všech politik a dalšími aktivitami. Změny můžeme pozorovat i v samotných institucích Evropské unie. Ve vedoucích pozicích máme aktuálně tři ženy – Ursulu von der Leyen jako předsedkyni Evropské komise, Robertu Metsolu v čele Evropského parlamentu a prezidentku Evropské centrální banky, Christine Lagard.

---

¹ [Consolidated version of the Treaty on European Union](#)

² [Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union](#)

³ [Charter of Fundamental Rights of the European Union](#)

⁴ [Charter of Fundamental Rights of the European Union](#)

2. Evropský parlament vede Roberta Metsola, žen ale ubývá

První předsedkyně Evropského parlamentu byla zároveň vůbec první ženou v čele jakékoliv evropské instituce. Jednalo se o Simone Veil⁵, která byla zvolena v roce 1979. Jako europoslankyně setrvala až do roku 1993.⁶ V roce 1981 byla oceněna Cenou Karla Velikého⁷ za přínos k evropské jednotě.

Druhou předsedkyní Evropského parlamentu se v roce stala 1999 Nicole Fontaine. Zásadní pro ni bylo přiblížení Evropského parlamentu občanům Evropské unie, v prosinci 2000 podepsala Listinu základních práv Evropské unie.⁸

Současná předsedkyně Evropského parlamentu, maltská europoslankyně Roberta Metsola, v letošních volbách tento post obhájila. Ve volebním období mezi lety 2019 a 2024 bylo z 14 místopředsedů Evropského parlamentu 7 žen⁹, mezi nimi i Češka Dita Charanzová. Aktuálně je také 7 místopředsedkyň, nyní už ale bez českého zástupce.¹⁰

Podle statistik se podíl žen a mužů v Evropském parlamentu s každými volbami zlepšuje. V prvních evropských volbách v roce 1979 v žádné členské zemi EU nepřekročil podíl zvolených žen 25 %.¹¹ Tato hranice byla překročena o deset let později, a to v Nizozemsku a v Německu.¹² Každými dalšími volbami se tato hranice zvedala, až si v roce 2004 Estonsko zvolilo 50 %¹³ žen. Velmi blízko se dostalo

---

⁵ [European Union](#)

⁶ [Tvoříme Evropu](#), 2023

⁷ [Karlspreis](#)

⁸ [Evropská unie](#)

⁹ [Evropský parlament](#), 2023

¹⁰ [Evropský parlament](#), 2024

¹¹ [Evropský parlament](#)

¹² [Evropský parlament](#)

¹³ [Evropský parlament](#)

i Nizozemsko, Švédsko nebo Francie. V následujících volbách ženy dokonce získaly většinu ve Švédsku a ve Finsku dosáhly na rekordních 62 %.¹⁴

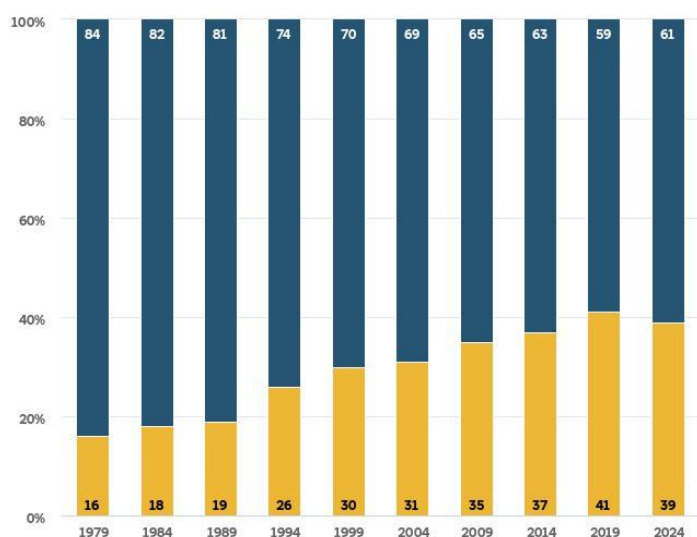
Nicméně ve volbách v roce 2024 se nad 50% hranici zvolených žen dostalo pouze Švédsko, Finsko a Francie. Žádná europoslankyně nebyla zvolena na Kypru. Občané České republiky si do Evropského parlamentu zvolili 38 % žen. Celkově je tedy Evropský parlament v aktuálním volebním období složen ze 39 % žen a 61 % mužů¹⁵, v porovnání s rokem 2019 můžeme tedy sledovat mírný pokles.

18. 7. 2024 - 12:11

Všechny časy jsou GMT+2

Zastoupení mužů a žen v EP podle roků

Ustavující zasedání

■ Muži ■ Ženy ■ Jiný

Zdroj: údaje Evropskému parlamentu poskytla agentura Verian

Zdroj: Evropský parlament¹⁶

¹⁴ [Evropský parlament](#)

¹⁵ [Evropský parlament](#)

¹⁶ [Evropský parlament](#)

Evropský parlament se snaží aktivně změnit situaci týkající se rovnosti mezi ženami a muži. Například v loňském roce přijal Parlament nová pravidla týkající se transparentnosti odměňování. Ženy v Evropské unii vydělávají průměrně o necelých 13 % méně než muži.¹⁷ Rozdíl by podle nových pravidel neměl přesáhnout 5 %. V případě, že bude tato hranice překročena, měl by zaměstnavatel společně se zástupci zaměstnanců platy přehodnotit. Členské státy by měly zavést sankce, které budou odrazovat zaměstnavatele od porušování těchto pravidel. Největší platové rozdíly nalezneme v Estonsku, Rakousku, Česku a Německu.¹⁸ Nejlépe na tom je Lucembursko, kde ženy dostávají více než muži, dobře si také vede Itálie, Rumunsko a Belgie.¹⁹ Také názvy pracovních pozic musí být genderově neutrální.²⁰ Evropský parlament přijal tato pravidla v březnu 2023²¹, musí být ale ještě schválena Radou, aby vstoupila v platnost.

Dále se Unie snaží podporovat integraci žen do informačních a komunikačních technologií, včetně vzdělávání a odborné přípravy v tomto odvětví.²² V této oblasti jsou ženy významně podreprezentovány a Evropský parlament toto téma pravidelně diskutuje u příležitosti Mezinárodního dne žen.²³

V dubnu letošního roku bylo přijato usnesení, ve kterém europoslanci naléhají na země Evropské unie, aby plně dekriminály potraty a aby byla do Listiny základních práv EU doplněna sexuální a reprodukční zdravotní péče.²⁴ Ve stejném

---

¹⁷ [Eurostat](#)

¹⁸ [Estonsko 21,3 %, Rakousko 18,4 %, Česko 17,9 % a Německo 17,7 %t](#)

¹⁹ [Eurostat](#)

²⁰ [European Parliament](#)

²¹ [European Parliament](#)

²² [European Parliament](#)

²³ [European Parliament](#)

²⁴ [European Parliament](#)

měsíci byla také vůbec poprvé schválena pravidla Evropské unie týkající se boje proti násilí na ženách, včetně sexuálního a kybernetického násilí. Cílem je poskytnout obětem ochranu, pomoc a udělat potřebné kroky k prevenci těchto činů.²⁵ I v tomto směru je potřeba rovného zastoupení žen ve vedoucích pozicích a výkonných orgánech zásadní, jelikož by takto mohly vyjednat lepší podmínky pro ostatní ženy a další zranitelné skupiny.

3. Evropská komise: zaostává i přes Ursulu von der Leyen

V roce 2019 byla zvolena do čela Evropské komise historicky první žena, Ursula von der Leyen, která v letošních volbách svůj post obhájila.²⁶ Již od začátku jejího mandátu usilovala o genderově vyvážené kolegium komisařů, po jejím zvolení v roce 2019 bylo z 27 komisařů 12 žen, kterým nebyla přidělena “typicky ženská” témata (např. sociální, zdravotní, vzdělávací), ale zabývaly se celým spektrem portfolií.²⁷ Nyní při tvoření nového seskupení Komise Ursula von der Leyen vyzvala členské státy Evropské unie, aby ji předložily dvě jména možných komisařů – jednoho muže a jednu ženu.²⁸ Tento požadavek splnilo ze všech členských států pouze Bulharsko.²⁹ Ženskou komisařku v aktuálním období má 11 zemí – Chorvatsko, Slovinsko, Estonsko, Finsko, Švédsko, Španělsko, Portugalsko, Rumunsko, Bulharsko, Belgie a Německo se samotnou šéfkou Komise.³⁰

Tato skutečnost se neseťká s cíli Strategie pro rovnost žen a mužů 2020–2025 (dále jen Strategie) vydanou Evropskou komisí, ve které je mimo jiné uvedeno, že *si Komise klade za cíl dosáhnout do konce roku 2024 50% genderové vyváženosti na*

---

²⁵ [European Parliament](#)

²⁶ [European Parliament](#)

²⁷ [European Parliament](#)

²⁸ [The Guardian](#)

²⁹ [Politico](#)

³⁰ [Politico](#)

všech úrovních svého vedení.³¹ Kromě této nejvyšší úrovně ale Komise dosáhla pokroku, k 1. březnu 2024 zastávaly ženy 48,5 % všech vedoucích pozic v Komisi.^{32,33}

Dalšími cíli této Strategie je ukončení genderově motivovaného násilí, zpochybnění genderových stereotypů, odstranění rozdílů mezi muži a ženami na trhu práce, dosažení rovného zapojení v různých odvětvích hospodářství, řešení rozdílů v odměňování, v důchodech a odstranění rozdílů v péči.³⁴ To vede Evropskou komisi k předkládání návrhů týkajících se například transparentnosti odměňování³⁵ nebo boji proti násilí páchanému na ženách a domácímu násilí.³⁶

Strategie využívá dvojí přístup – konkrétní iniciativy k řešení genderových nerovností a gender mainstreaming neboli *strategický přístup, který se snaží začlenit perspektivu genderové rovnosti do všech aspektů politiky, plánování a rozhodovacích procesů*.³⁷ Tento přístup je tak zahrnut do oblasti klimatu, umělé inteligence, zdraví, sportu, vesmírného výzkumu či výzkumu a inovací.

V rámci Strategie bylo přelomové schválení směrnice o genderové vyváženosti v řídicích a dozorcích orgánech společností. I přesto, že 60 % absolventů vysokých škol v Evropské unii tvoří ženy, pouze 34,2 % z nich se stanou členkami řídicích a dozorcích orgánů³⁸ kotovaných společností a 8,6 % žen těmto orgánům

---

³¹ [European Commission](#)

³² [European Commission](#)

³³ Pro porovnání – od prosince 2019, tedy před začátkem fungování Strategie, se podíl žen ve vedoucích pozicích zvýšil téměř o 12 % na úrovni vyššího managementu a o 7 % na úrovni středního managementu.

³⁴ [European Commission](#)

³⁵ [European Commission](#)

³⁶ [Evropská komise](#)

³⁷ [European Commission](#)

³⁸ [European Institute for Gender Equality](#)

předseda.³⁹ Schválenou směrnicí by mělo být dosaženo transparentních výběrových řízení a dostatečného zastoupení žen ve vedoucích pozicích firem.^{40,41}

Komise také v březnu 2023 zahájila celounijní kampaň #EndGenderStereotypes, která má za cíl vyvracet genderové stereotypy.

Velmi důležitým bodem bylo schválení přistoupení Evropské unie k Úmluvě Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách, tzv. Istanbulské úmluvě, v roce 2023

Podle Evropské unie lze genderové stereotypy *překonat jen tehdy, pokud budeme konkrétními kroky podporovat rovné zapojení mužů a žen ve všech oblastech života.*⁴² Konkrétními projekty financovanými Evropskou unií jsou například Posilování aktivní role žen ve společnosti (Empowering Women in Active Society)⁴³, Podpora žen ve vedoucích pozicích (European Women on Boards)⁴⁴, Kompetence žen jako vedoucích pracovníků (Power of Women Leaders)⁴⁵ a další. Kromě nedostatečného zastoupení žen ve vedoucích a manažerských pozicích se kampaň zabývá rovnováhou mezi pracovním a osobním životem⁴⁶, tedy i dělením péče o děti mezi oba rodiče.

Velmi důležitým bodem bylo schválení přistoupení Evropské unie k Úmluvě Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách, tzv. Istanbulské úmluvě, v roce 2023.⁴⁷ Tento dokument odkazuje na genderově podmíněném násilí a poukazuje

---

³⁹ [European Institute for Gender Equality](#)

⁴⁰ [European Parliament](#)

⁴¹ [Evropská komise](#)

⁴² [Evropská unie](#)

⁴³ [European Commission](#)

⁴⁴ [European Women On Boards](#)

⁴⁵ [European Commission](#)

⁴⁶ [European Union](#)

⁴⁷ [Přistoupení EU k Istanbulské úmluvě](#)

na fakt, že *skutečná rovnost mezi ženami a muži nemůže existovat, pokud ženy zažívají genderově podmíněné násilí*.⁴⁸ Mezi zeměmi, které úmluvu neratifikovaly, je i Česká republika. Úmluva neprošla v lednu letošního roku Senátem.⁴⁹

Obě instituce spolupracují s různými výbory, instituty a komisemi. Komisi pomáhá například Poradní výbor pro rovné příležitosti žen a mužů, který má formulovat a provádět opatření na podporu rovných příležitostí žen a mužů.⁵⁰ V Parlamentu nalezneme třeba Výbor pro práva žen a rovnost pohlaví.⁵¹

4. Rovnost v ústavě, tři ženy ve vedení, reálná rovnost daleko?

Rovnost je základní hodnota, která má být chráněna a podporována. Podle dostupných informací a statistik ale můžeme dojít k závěru, že i přes značný pokrok v posledních letech není Evropská unie zdaleka tam, kde by měla být, a dosažení skutečné rovnoprávnosti stále čelí výzvam.

Aktuálně máme tři ženy v čele institucí Evropské unie, zvyšuje se i zastoupení žen v Evropském parlamentu a Evropské komisi, ani v jedné instituci se ale členové nedělí na polovinu, stále zde značně převažují muži. Nerovnosti můžeme pozorovat také v odměňování.

Dosažení genderové rovnosti je ovlivněno kombinací sociálních, ekonomických, politických a kulturních faktorů. Pokrok vyžaduje širokou škálu opatření, která zahrnují změny v legislativě, institucionální podpoře a vzdělávání, ale také hluboké kulturní změny ve vnímání rolí mužů a žen ve společnosti. Evropskou unii čeká

---

⁴⁸ [Istanbul Convention](#)

⁴⁹ [iRozhlas](#)

⁵⁰ [Poradní výbor pro rovné příležitosti žen a mužů](#)

⁵¹ [Evropský parlament](#)

ještě dlouhá cesta k úplné rovnosti a můžeme doufat, že bude sloužit jako příklad pro ostatní země, regiony či organizace v oblasti rovnoprávnosti a spravedlnosti.